مقایسه اثربخشی رویکرد راه‌حل‌محور و مصاحبه انگیزشی بر هیجانات موقعیتی و تعارضات میان‌فردی دانشجویان مشروطی

The Comparison of Effectiveness of Solution – Focused Approach and Motivational Interviewing on Situational Emotions and Interpersonal Conflicts in probationary students

پریوش شهبازی
دانشجوی دکترای روان‌شناسی عمومی، گروه روان‌شناسی، واحد اردبیل، دانشگاه آزاد اسلامی، اردبیل، ایران.
سمیه تکلوی(نویسنده مسئول)
استادیار روان‌شناسی عمومی، گروه روان‌شناسی، واحد اردبیل، دانشگاه آزاد اسلامی، اردبیل، ایران.
محمد نریمانی
استاد روان -شناسی، گروه روان- شناسی، واحد اردبیل، دانشگاه آزاد اسلامی، اردبیل، ایران.

Parivash Shahbaazi
Ph.D Student of General Psychology, Department of Psychology, Ardabil Branch, Islamic Azad University, Ardabil, Iran.
Somayyeh Taklavi *
Assistant Professor of General Psychology, Department of Psychology, Ardabil Branch, Islamic Azad University, Ardabil, Iran.
staklavi720@gmail.com
Mohammad Narimani
Professor of Psychology, Department of Psychology, Ardabil Branch, Islamic Azad University, Ardabil, Iran.

چکیده
هدف از پژوهش حاضر، مقایسه اثربخشی رویکرد راه‌حل‌محور و مصاحبه انگیزشی بر هیجانات موقعیتی و تعارضات میان‌فردی دانشجویان مشروطی بود. روش پژوهش، نیمه‌آزمایشی با طرح پیش‌آزمون– پس‌آزمون با گروه کنترل بود. جامعه آماری شامل دانشجویان مشروطی مقطع کارشناسی دانشگاه زنجان در سال تحصیلی ۹۸-۹۷ بود. ۶۰ نفر از آنان با روش نمونه-گیری طبقه‌ای انتخاب و به‌طور تصادفی در دو گروه آزمایشی و یک گروه کنترل (هر گروه ۲۰ نفر) جایگزین شدند. گروه آزمایشی اول، نه جلسه رویکرد راه‌حل‌محور و گروه آزمایشی دوم، پنج جلسه مصاحبه انگیزشی (هر هفته یک جلسه ۱۲۰ دقیقه‌ای) دریافت کردند، اما گروه کنترل هیچ مداخله‌ای دریافت نکرد. به منظور جمع‌آوری داده‌ها از فرم کوتاه مقیاس هیجانات موقعیتی (راندلر و همکاران، ۲۰۱۱) و پرسشنامه مشکلات بین-فردی (بارخام، هاردی و استارتاپ، ۱۹۹۶) استفاده شد. نتایج حاصل از تحلیل داده‌ها با استفاده از تحلیل کوواریانس چندمتغیره نشان داد که رویکرد راه‌حل‌محور بر تعارضات میان‌فردی اثربخش‌تر از مصاحبه انگیزشی و مصاحبه انگیزشی بر هیجانات موقعیتی اثربخش‌تر از رویکرد راه‌حل‌محور در دانشجویان مشروطی است (P<۰/۰۵). بر اساس نتایج پژوهش حاضر می‌توان از رویکرد راه‌حل‌محور و مصاحبه انگیزشی در بهبود عملکرد تحصیلی دانشجویان مشروطی استفاده کرد.

واژه‌های کلیدی: *رویکرد راه‌حل‌محور، مصاحبه انگیزشی، هیجانات موقعیتی، تعارضات میان‌فردی، مشروطی.*

Abstract
The purpose of this study was to compare the effective solution-focused approach and motivational interviewing on situational emotions and interpersonal conflicts in probationary students. The research method was quasi-experimental with a pretest-posttest design with the control group. The statistical population consisted of undergraduate probationary students at the University of Zanjan during the academic year of 2018-2019 whom 60 were selected through a stratified sampling method and assigned randomly into two experimental and control groups (20 members in each group). The first experimental group received nine sessions of the solution-focused approach and the second experimental group received five sessions of motivational interviewing (one session of 120 minutes per week), but the control group received no intervention. The short form of situational emotions scale (Randler et al., 2011) and Inventory of Interpersonal Problems (Barkham, Hardy & Startup, 1996) were used for data collection. The results of data analyzed using MANCOVA showed that the solution-focused approach was more effective than motivational interviewing on interpersonal conflicts and motivational interviewing was more effective than the solution-focused approach on situational emotions (P<0.05). Based on the results of the present study, the solution-oriented approach and motivational interview can be used to improve the academic performance of probationary students.

Keywords: *Solution-focused approach, Motivational interviewing, Situational emotions, Interpersonal conflicts, Probation*

نوع مقاله : پژوهشی **دریافت : مهر ۹۹** **پذیرش: آبان ۹۹** **ویرایش نهایی : اسفند ۹۹**

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-11-01]
[DOR: 20.1001.1.2383353.1399.9.12.7.2]

مقدمه

افت تحصیلی به معنی عدم موفقیت در تحصیل، با معیارهایی چون مشروطی، تکرار درس، طولانی شدن مدت تحصیل، اخراج، انصراف، ترک تحصیل و غیره قابل بررسی است. مشروطی یا به عبارت بهتر اخذ معدل کمتر از ۱۲ در هر نیمسال تحصیلی، یکی از مصادیق مهم افت تحصیلی بوده که سایر معیارها نیز غالباً یا از مشروطی ناشی شده و یا به وقوع آن منجر می‌شوند (تقربی و همکاران، ۲۰۱۳). یکی از مهمترین مواردی که در عملکرد تحصیلی دانشجویان موثر است، وجود مشکلات بین‌فردی است (حیدری عبدی، ۱۳۹۵). مهارت‌های اجتماعی با عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان مرتبط است (قرمزی، قلتاش و اوجی‌نژاد، ۱۳۹۳) و رفتارهای مشکل‌زا و پرخاشگری در روابط بین‌فردی از عوامل موثر در افت تحصیلی است (باریگا[1] و همکاران، ۲۰۰۲؛ رحمان و نهار[2]، ۲۰۱۳). به طورکلی، تعارضات میان‌فردی با طیف وسیعی از آسیب‌های روان‌شناختی مرتبطند (بل و هیگینز[3]، ۲۰۱۵) و هرچه مشکلات بین‌فردی بیشتر و مهارت‌های مقابله با آنها ضعیف‌تر باشد، سلامت و رضایت از زندگی کاهش خواهد یافت (سیمانویتز[4]، ۲۰۰۳).

عامل دیگر که نقش مهمی در فرایند یادگیری و پیشرفت تحصیلی دارد هیجانات است که از مؤلفه‌های انگیزشی تشکیل شده، بر شناخت و کارکرد سازگارانه فرد موثر بوده و نقش مهمی در منابع بین‌فردی، حافظه و یادگیری دارد (ایزارد، استارک، ترنتاکستا و شولتز[5]، ۲۰۰۸). لازم است که بین هیجانات پایدار (هیجانات مربوط به صفات شخصیتی) و هیجانات موقعیتی[6] (هیجانات مربوط به موقعیت) تمایز قائل شد. هیجانات موقعیتی، هیجاناتی کوتاه‌مدت هستند به عنوان محصولی از تعامل شرایط موقعیتی و استعدادهای فرد درنظر گرفته می‌شوند و شامل سه عامل علاقه[7] (برقراری ارتباط با موضوعی خاص که دارای اهمیت بوده و کاربردی است)، بهزیستی[8] (رضایت داشتن و لذت بردن از شرایط موقعیتی یا به عبارتی، ارزیابی شناختی و عاطفی از موقعیت) و بی‌حوصلگی[9] (انجام ندادن کار توام با بی‌علاقگی) است (راندلر[10] و همکاران، ۲۰۱۱). دانشجویان براساس تجارب قبلی، بافت اجتماعی، اهداف شخصی، علایق فردی و غیره به‌نحو متفاوتی موقعیت‌های یادگیری را تجربه می‌کنند (گوتز، زیرنگیبل، پکران و هال[11]، ۲۰۰۳). به‌نظر می‌رسد که هیجانات موقعیتی در محیط‌های آموزشی بر انگیزه درونی دانشجویان تاثیر می‌گذارند (کرپ[12]، ۲۰۰۵)، بنابراین به منظور طراحی محیط‌های یادگیری موثر، باید هیجانات موقعیتی را مد نظر قرار داد (شونفلدر و بوگنر[13]، ۲۰۱۸).

یکی از روش‌های مقابله با مشکلات دانشجویان در عملکرد تحصیلی، ارائه مشاوره راه‌حل‌محور است (مروتی اردکانی و افلاکی فرد، ۱۳۹۵). رویکرد راه‌حل‌محور[14] که در دهه ۱۹۷۰ توسط دشازر و کیم‌برگ[15] به‌وجود آمد؛ به‌جای محدودیت‌ها بر امکانات و به‌جای ضعف‌ها بر نقاط قوت و به‌جای آسیب‌شناسی و بیماری بر سلامتی تاکید دارد (دشازر، ۱۹۸۵). پژوهش‌ها نشان داده‌اند که رویکرد راه‌حل‌محور بر افزایش میزان سازگاری اجتماعی و حل بحران هویت نوجوانان دختر (شاهی و اوجی‌نژاد، ۱۳۹۳)، افزایش سازگاری کلی، عملکرد اجتماعی و آموزشی و خودکارآمدی (دست‌باز و همکاران، ۱۳۹۳)، بهبود ادراک حمایت اجتماعی و روابط بین‌فردی به‌ویژه مولفه وابستگی به تایید دیگران (نویدی‌مقدم، صفاری‌نیا، علی‌پور و صحرائیان، ۱۳۹۸)، بهبود صلاحیت علمی و هیجانی دانش‌آموزان (داکی و سویج[16]، ۲۰۱۰)،

1. Barriga
2. Rahman & Nahar
3. Bell & Higgins
4. Simanowitz
5. Izard, Stark, Trentacosta & Schultz
6. Situational emotions
7. Interest
8. Well-being
9. Boredom
10. Randler
11. Gotz, Zirngibl, Pekrun & Hall
12. Krapp
13. Schonfelder & Bogner
14. Solution-focused approach
15. De Shazer & Kim Berg
16. Daki & Savage

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-11-01]
[DOR: 20.1001.1.2383353.1399.9.12.7.2]

بهبود ادراک بهزیستی در دانشجویان (بیوچمین[۱]، ۲۰۱۵)، کاهش اختلال اضطراب اجتماعی (بیجش[۲]، ۲۰۱۵)، کاهش پرخاشگری رفتاری و کلامی دانشجویان (فیتریاه[۳]، ۲۰۱۷) و کاهش اضطراب امتحان (آیهی و ایگبینوکا[۴]، ۲۰۱۸) موثر است.

یکی دیگر از روان‌درمانی‌های کاربردی، مصاحبه انگیزشی[۵] است که میلر و رولنیک[۶] (۱۹۸۳) آن را ابداع کردند. این روش درمانی مراجع‌محور و رهنمودی به دنبال تقویت و افزایش انگیزه درونی جهت تغییر از طریق کشف، شناسایی و حل تردیدها و دوسوگرایی و ناهمگنی در رفتارهاست که از سبک گوش دادن تعاملی و همدلانه برای افزایش انگیزش استفاده می‌کند و بر اختلاف بین اهداف شخصی و رفتار کنونی تاکید ویژه دارد (میلر و رولنیک، ۲۰۱۳). پژوهش‌ها نشان داده‌اند که مصاحبه انگیزشی بر افزایش انگیزه و بازدهی دانشجویان اهمال‌کار (شاه‌محمدی، ۱۳۹۳)، کاهش فرسودگی تحصیلی (صفایی‌نایینی، نریمانی، کاظمی و موسی‌زاده، ۱۳۹۸)، بهبود تاب‌آوری دانشجویان با عملکرد تحصیلی پایین (روی[۷]، ۲۰۱۷) و بهبود عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان و دانشجویان (چیک اکلی و اکلی[۸]، ۲۰۱۸؛ استریت، ویلیامز و پیترز[۹]، ۲۰۱۹) موثر است.

با توجه به این‌که در اکثر جوامع، دانشجویان به‌عنوان افرادی اثرگذار، مستعد، کارآمد و به‌طورکلی سرمایه‌های بسیار ارزشمند محسوب می‌شوند، لذا برنامه‌ریزی جهت پیشگیری و مداخله در عوامل آسیب‌رسان در حوزه‌ها و ابعاد مختلف زندگی آنان امری مهم و ضروری بوده که نیاز به پژوهش‌های بسیاری دارد. از آن‌جایی‌که یکی از عوامل آسیب‌رسان جدی در این رابطه افت تحصیلی و متعاقب آن مشروطی است، به‌طوری‌که در مواردی حتی می‌تواند منجر به آسیب‌های جبران‌ناپذیر فردی، خانوادگی، اجتماعی، اقتصادی شود؛ لذا به نظر می‌رسد که مداخلات روان‌شناختی در این خصوص می‌توانند موثر واقع شوند. بنابراین، پژوهش حاضر نیز در راستای این هدف به مقایسه اثربخشی رویکرد راه‌حل‌محور و مصاحبه انگیزشی بر هیجانات موقعیتی و تعارضات میان‌فردی دانشجویان مشروطی پرداخته است.

روش

پژوهش حاضر، نیمه‌آزمایشی با طرح پیش‌آزمون - پس‌آزمون با گروه کنترل بود. جامعه آماری شامل کلیه دانشجویان مقطع کارشناسی (دختر و پسر) دانشگاه زنجان در سال تحصیلی ۹۸-۹۷ بودند که سه نیمسال مشروط و محروم از تحصیل شده و به جهت ارائه دلایل مستند مبنی بر خاص بودن به شورای بررسی موارد خاص دانشگاه با ادامه تحصیل آنان به شرط عدم مشروطی مجدد موافقت شده و به مرکز مشاوره دانشجویی دانشگاه جهت دریافت مشاوره معرفی شده بودند. تعداد این دانشجویان ۱۰۵ نفر بود که ۶۳ نفر (۶۰ درصد) آنان پسر و ۴۲ نفر (۴۰درصد) آنان دختر بود. از آن‌جایی‌که جامعه آماری دارای زیر نمونه[۱۰] جنسیت بود، به همین دلیل با استفاده از روش نمونه‌گیری طبقه‌ای[۱۱]، تعداد ۶۰ نفر متشکل از ۳۶ پسر (۶۰ درصد) و ۲۴ دختر (۴۰ درصد) از آنان به‌طور تصادفی انتخاب شده و به‌طور تصادفی در سه گروه (آزمایشی اول، آزمایشی دوم و کنترل) ۲۰ نفره مشتمل بر ۱۲ پسر (۶۰ درصد) و ۸ دختر (۴۰ درصد) جایگزین شدند. ملاک‌های ورود به پژوهش عبارت بودند از: عدم دریافت هرگونه مداخله روان‌شناختی در طی شش ماه گذشته و تمایل و رضایت آگاهانه جهت شرکت در جلسات مداخله گروهی. ملاک‌های خروج از پژوهش نیز عبارت بودند از: غیبت بیش از یک جلسه از جلسات مداخله روان‌شناختی، دریافت هرگونه مداخله روان‌شناختی دیگر توام با مداخله گروهی مربوط به پژوهش حاضر.

ابزار سنجش

فرم کوتاه مقیاس هیجانات موقعیتی[۱۲]: فرم کوتاه مقیاس هیجانات موقعیتی، توسط راندلر و همکاران (۲۰۱۱) به‌منظور سنجش هیجانات موقعیتی در آموزش علوم ساخته شد که شامل ۹ ماده و ۳ عامل (بی‌حوصلگی، علاقه و بهزیستی) است که به هر عامل ۳ سوال اختصاص داده شده است. شیوه نمره‌گذاری این مقیاس به‌صورت طیف لیکرت ۵ درجه‌ای (ازکاملاً مخالفم تا کاملاً موافقم) است. نمره‌گذاری

1. Beauchmin
2. Baijesh
3. Fitriyah
4. Aihie & Igbineweka
5. Motivational Interviewing
6. Miller & Rollnick
7. Roy
8. Chike - Okoli & Okoli
9. Strait, Williams & Peters
10. Sub sample
11. Stratified sampling
12. Short form of situational emotions scale

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-11-01]
[DOR: 20.1001.1.2383353.1399.9.12.7.2]

در عامل بی‌حوصلگی، به صورت معکوس صورت می‌گیرد. بدین ترتیب نمره بالا در نمره کل هیجانات موقعیتی، به معنای بی‌حوصلگی پائین، و علاقه و بهزیستی بالاست. راندلر و همکاران (۲۰۱۱) روایی این مقیاس را مناسب و پایایی عامل‌های بهزیستی، بی‌حوصلگی و علاقه را به ترتیب ۰/۸۶، ۰/۷۷و ۰/۸۱ گزارش نمودند. محمدی‌فر، نجفی، واعظ‌فر، رحیمی و عشایری (۱۳۹۴) نیز آن را در ایران هنجاریابی نموده و پایایی عامل‌های بهزیستی، بی‌حوصلگی و علاقه را به ترتیب ۰/۷۱، ۰/۷۸ و ۰/۶۸ گزارش نمودند.

پرسشنامه مشکلات بین‌فردی[1] (IIP-32): این پرسشنامه اولین بار توسط هرویتز[2] (۱۹۸۸) تحت عنوان پرسشنامه مشکلات بین‌فردی – ۱۲۷ سوالی ارائه شد (هرویتز و همکاران، ۱۹۸۸). فرم کوتاه آن که توسط بارخام، هاردی و استارتاپ[3] (۱۹۹۶) ارائه شد حاوی ۳۲ سوال و شش زیرمقیاس بوده و در افراد بهنجار و نابهنجار قابل استفاده است. این زیرمقیاس‌ها عبارتند از: صراحت و مردم‌آمیزی[4]، گشودگی[5]، در نظر گرفتن دیگران[6]، پرخاشگری[7]، حمایت‌گری و مشارکت[8] و وابستگی[9]. در این پرسشنامه حد پایین نمرات ۳۲، حد متوسط ۹۶ و حد بالای نمرات ۱۶۰ است. ضریب آلفای کرونباخ برای فرم ۳۲ سوالی در دامنه ۰/۷ تا ۰/۸ قرار می‌گیرد (بارخام، هاردی و استارتاپ، ۱۹۹۶). فتح و همکاران (۱۳۹۲) این پرسشنامه را در ایران هنجاریابی نموده، روایی آن را مناسب و پایایی ضریب آلفای کرونباخ را برای زیر مقیاس‌های صراحت و مردم‌آمیزی، گشودگی، درنظرگرفتن دیگران، پرخاشگری، حمایت‌گری و مشارکت و وابستگی به ترتیب ۰/۸۰، ۰/۷۰، ۰/۶۱، ۰/۸۸، ۰/۷۷ و ۰/۶۱ گزارش کردند.

از آن‌جایی که در گروه‌درمانی، تعداد اعضای گروه معمولاً ۱۲-۸ نفر در نظر گرفته می‌شود (یالوم[10]، ۱۹۷۵) به همین جهت هر یک از گروه‌های آزمایشی اول و دوم به دو زیرگروه ۱۰ نفره به‌طور تصادفی تقسیم شده و پس از آن، پیش‌آزمون در زیرگروه‌های آزمایشی اول و دوم و گروه کنترل اجرا شد. سپس نه جلسه ۱۲۰ دقیقه‌ای رویکرد راه‌حل‌محور برای زیرگروه‌های آزمایشی اول و پنج جلسه ۱۲۰ دقیقه‌ای مصاحبه انگیزشی برای زیرگروه‌های آزمایشی دوم توسط درمانگر به‌صورت هفتگی و طبق ساختاری که در جلسات مداخلات درمانی بدان اشاره شده اجرا گردید. در طی این مدت گروه کنترل هیچ مداخله‌ای دریافت نکردند. همچنین مجموعاً زیرگروه‌های آزمایشی اول، سه نفر و زیرگروه‌های آزمایشی دوم، دو نفر افت آزمودنی داشتند. پس از اتمام جلسات مداخلات درمانی در هر سه گروه، پس‌آزمون اجرا شد. در پایان، داده‌های جمع‌آوری شده با آزمون تحلیل کوواریانس چندمتغیره و با استفاده از نرم‌افزار SPSS-22 مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفتند.

محتوا و ساختار کلی جلسات رویکرد راه‌حل‌محور که در جدول ۱ ارائه گردیده از منابع مربوط به این رویکرد استخراج شده است (والتر و پلر[11]،۱۹۹۰؛ مود[12]، ۲۰۰۰؛ لیپچیک[13]، ۲۰۰۲؛ نلسون و توماس[14]، ۲۰۰۷).

جدول ۱: محتوا و ساختار کلی جلسات رویکرد راه‌حل‌محور

جلسه	محتوای جلسات	تکالیف
اول	معارفه و آشنایی، بیان اهداف پژوهشی، چگونگی روند پژوهش، تعداد جلسات، قوانین و مقررات گروه و اجرای پیش‌آزمون	مشخص نمودن موارد مثبتی که درمان‌جویان تمایل دارند در زندگی آن‌ها تداوم یابد.
دوم	بررسی تکالیف جلسه قبل و بحث درباره موارد مثبت موجود در زندگی درمان‌جویان، ترغیب آنان به بیان آن‌چه که می‌خواهند به جای تمرکز بر مشکل، تعیین اهداف ملموس، عینی، مثبت و عملی	شناسایی اهداف مشخص عینی و ملموس به جای تمرکز بر شرایط نامساعد

1. Inventory of Interpersonal Problems
2. Horowitz
3. Barkham, Hardy & Startup
4. Assertiveness and sociability
5. Opennes
6. Caring
7. Aggression
8. Supportiveness and involvement
9. Dependency
10. Yalom
11. Walther & Peller
12. Mudd
13. Lipchik
14. Nelson & Thomas

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-11-01]
[DOR: 20.1001.1.2383353.1399.9.12.7.2]

سوم	بررسی تکالیف جلسه قبل و بحث درباره اهداف، تدوین راه حل‌ها از طریق بررسی تغییراتی که در صورت حل مشکلات در زندگی آنان اتفاق می‌افتد.	مشخص نمودن کارهایی که پس از رفع مشکل تمایل دارند انجام دهند.
چهارم	بررسی تکالیف جلسه قبل، مرور اهداف و استفاده از مقیاس‌بندی جهت ارزیابی میزان تعهد و امیدواری افراد به حل مشکل	درمان‌جویان متوجه شوند آیا در مقیاس‌های مطرح شده در جلسه پیشرفت کرده‌اند؟ و درصورت پیشرفت چه چیزی تغییر کرده و چگونه می‌توانند این تغییرات را ایجاد کنند.
پنجم	بررسی تکالیف جلسه قبل و بحث در مورد چگونگی ایجاد تغییرات، کمک به درمان‌جویان در جهت یافتن استثناها، ایجاد امید در جهت تغییر و مقابله با مشکل	شناسایی مواقعی که مشکلات یا وجود ندارند و یا از شدت کمتری برخوردارند.
ششم	بررسی تکالیف جلسه قبل و بحث درباره استثناها و برجسته‌سازی راه حل‌های مناسب، پرسیدن سوال معجزه و ترغیب درمان‌جویان به بیان توانمندی‌ها و تقویت آن‌ها	تفکر در مورد سوال معجزه و شناسایی راه حل‌های موثر
هفتم	بررسی تکالیف جلسه قبل و بحث درباره پاسخ درمان‌جویان به سوال معجزه، تاکید بر عملی کردن راه‌حل‌ها با استفاده از واژه **به جای** و جایگزین کردن افکار، احساسات و رفتارهای مناسب به جای افکار، احساسات و رفتارهای مشکل ساز	یافتن افکار، احساسات و رفتارهایی متفاوت از آن‌چه که تا به حال وجود داشته است و بررسی تاثیر آن در زندگی شخصی و اجتماعی
هشتم	بررسی تکالیف جلسه قبل و بحث درباره افکار، احساسات و رفتارهای جایگزین و تاثیر آن‌ها در زندگی درمان‌جویان، بررسی تغییرات سازنده-ای که در طول جلسه درمانی اتفاق افتاده است، برجسته‌سازی قابلیت-ها و توانمندی‌های درمان‌جویان، بحث درمورد چگونگی تثبیت تغییرات ایجاد شده	یادداشت کردن نقاط قوت و ضعف درمانگر، روش آموزش و طرح پژوهشی
نهم	ارائه خلاصه‌ای از جلسات درمانی، بحث درباره نقاط قوت و ضعف درمانگر، روش آموزش و طرح پژوهشی، دریافت بازخورد، اجرای پس آزمون و اتمام جلسات درمانی	

محتوا و ساختار کلی جلسات مصاحبه انگیزشی که از کتاب کار مداخله گروهی مصاحبه انگیزشی با ساختار پنج جلسه‌ای (فیلدز[1]، ۲۰۰۶) استخراج شده در جدول ۲ ارائه گردیده است.

جدول ۲: محتوا و ساختار کلی جلسات مصاحبه انگیزشی

جلسه	محتوای جلسات	تکالیف
اول	معارفه، آشنایی با اعضاء گروه، آموزش مراحل تغییر، تمرین مراحل و تعیین مرحله تغییر درمان‌جویان	مشخص کردن مرحله تغییر خود
دوم	بررسی مجدد این موضوع که چرا در گروه هستند و از آن‌ها خواسته می‌شود نقطه نظرشان را در مورد تغییر بیان کنند.	مرور تکالیف خانگی
سوم	بحث نمودن به‌صورت بارش مغزی در مورد نقاط قوت و ضعف و ارتباط آن‌ها با مشکلاتی که در امر تحصیل دارند.	مشخص نمودن نقاط قوت و ضعف خود
چهارم	تعریف ارزش‌ها، انجام تمرین شناسایی و اولویت‌بندی ارزش‌های درجه یک، تمرین تعریف ارزش‌ها و تمرین تطابق ارزش و رفتار	مشخص نمودن ارزش‌ها و اولویت‌بندی آن‌ها

[1]. Fields

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-11-01]
[DOR: 20.1001.1.2383353.1399.9.12.7.2]

پنجم	آشنا نمودن درمان‌جویان با مبانی پدیدایی وسوسه، شناسایی موقعیت‌های بسیار وسوسه‌انگیز برای عدول از برنامه، آگاهی دادن در مورد فرایند یادگیری و شناسایی اهداف نامناسب

یافته‌ها

میانگین و انحراف معیار نمرات، همچنین نتایج آزمون کالموگروف- اسمیرنف متغیرهای هیجانات موقعیتی و تعارضات میان‌فردی گروه‌های آزمایشی و کنترل در مراحل پیش‌آزمون و پس‌آزمون در جدول ۳ ارائه شده است.

جدول ۳: میانگین و انحراف معیار نمرات و نتایج آزمون کالموگروف- اسمیرنف متغیرهای پژوهش در گروه‌های آزمایشی و کنترل

متغیر	گروه	مرحله	میانگین	انحراف معیار	کالموگروف- اسمیرنف	
					Z	معناداری
هیجانات موقعیتی	راه‌حل‌محور	پیش‌آزمون	۲۴/۸۸	۲/۷۳۶	۰/۱۹۷	۰/۰۷۸
		پس آزمون	۲۷/۱۲	۲/۰۵۸	۰/۱۴۲	۰/۲۰۰
	مصاحبه انگیزشی	پیش‌آزمون	۲۳/۹۴	۳/۰۹۶	۰/۱۶۰	۰/۲۰۰
		پس‌آزمون	۲۷/۹۴	۲/۵۰۸	۰/۱۸۷	۰/۰۹۸
	کنترل	پیش‌آزمون	۲۴/۳۵	۳/۶۱۷	۰/۱۳۹	۰/۲۰۰
		پس‌آزمون	۲۵/۳۵	۲/۶۶۱	۰/۰۹۶	۰/۲۰۰
تعارضات میان‌فردی	راه‌حل‌محور	پیش‌آزمون	۹۹/۶۵	۵/۵۸۲	۰/۰۸۶	۰/۲۰۰
		پس‌آزمون	۸۶/۸۲	۵/۲۹۴	۰/۰۷۷	۰/۲۰۰
	مصاحبه انگیزشی	پیش‌آزمون	۱۰۰/۰۰	۵/۰۵۳	۰/۰۹۸	۰/۲۰۰
		پس‌آزمون	۹۳/۵۶	۳/۳۱۲	۰/۱۲۹	۰/۲۰۰
	کنترل	پیش‌آزمون	۹۵/۶۵	۵/۹۵۸	۰/۱۴۱	۰/۲۰۰
		پس‌آزمون	۹۲/۶۵	۵/۰۹۲	۰/۱۲۷	۰/۲۰۰

همان‌گونه که در جدول ۳ ملاحظه می‌شود میانگین نمرات متغیر هیجانات موقعیتی در هر سه گروه در مرحله پیش‌آزمون مشابه بوده اما در مرحله پس‌آزمون، گروه‌های راه‌حل‌محور و مصاحبه انگیزشی سطح میانگین بالاتری را نسبت به گروه کنترل نشان دادند. همچنین، میانگین نمرات متغیر تعارضات میان‌فردی در هر سه گروه در مرحله پیش‌آزمون مشابه بوده اما در مرحله پس‌آزمون، گروه‌های راه‌حل‌محور و مصاحبه انگیزشی سطح میانگین پایین‌تری را نسبت به گروه کنترل نشان دادند. نتایج آزمون کالموگروف- اسمیرنف نیز حاکی از نرمال بودن توزیع داده‌ها در متغیرهای هیجانات موقعیتی و تعارضات میان‌فردی برای هر سه گروه در مراحل پیش‌آزمون و پس‌آزمون بود ($P > ۰/۰۵$). در جدول ۴ نتایج همگنی واریانس‌ها و همگنی ماتریس واریانس- کوواریانس متغیرهای هیجانات موقعیتی و تعارضات میان‌فردی در گروه‌های آزمایشی و کنترل ارائه شده است.

جدول ۴: نتایج همگنی واریانس‌ها و همگنی ماتریس واریانس-کوواریانس متغیرهای پژوهش در گروه‌های آزمایشی و کنترل

متغیر	آزمون لوین				آزمون M باکس برای متغیرها
	F	df_1	df_2	معناداری	
هیجانات موقعیتی	۱/۸۷۱	۱	۵۲	۰/۱۶۴	M= ۱۶/۸۰۰ باکس
تعارضات میان‌فردی	۰/۷۹۸	۱	۵۲	۰/۴۵۶	F=۱/۲۸۱ معناداری =۰/۲۲۲

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-11-01]
[DOR: 20.1001.1.2383353.1399.9.12.7.2]

با توجه به نتایج جدول ۴، معنادار نبودن آزمون لوین حاکی از برقراری پیش‌فرض همگنی واریانس‌ها و معنادار نبودن آزمون M باکس حاکی از برقراری پیش‌فرض همگنی ماتریس واریانس- کوواریانس هیجانات موقعیتی و تعارضات میان‌فردی در گروه‌های آزمایشی و کنترل است (P >۰/۰۵).

نتایج تحلیل کوواریانس اثرات بین‌گروهی میانگین متغیرهای پژوهش (هم‌پراش، مستقل و وابسته) در جدول ۵ ارائه شده است.

جدول ۵: نتایج تحلیل کواریانس اثرات بین‌گروهی میانگین متغیرهای پژوهش

متغیر	منبع تغییرات	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	F	سطح معناداری	ضریب اتا	توان آزمون
هیجانات موقعیتی	گروه*پیش‌آزمون	۵/۶۰۵	۲	۲/۸۰۳	۱/۱۶۷	۰/۳۲۱	۰/۰۵۱	۰/۲۴۲
	پیش‌آزمون	۱۰۶/۸۱۹	۱	۱۰۶/۸۱۹	۴۲/۲۸۸	۰/۰۰۰۱	۰/۴۶۳	۱
	گروه	۴۲/۱۸۴	۲	۲۱/۰۹۲	۸/۳۵۰	۰/۰۰۱	۰/۲۵۴	۰/۹۵۳
	خطا	۱۲۳/۷۷۴	۴۹	۲/۵۲۶				
تعارضات میان-فردی	گروه*پیش‌آزمون	۳/۱۷۶	۲	۱/۵۸۸	۰/۱۴۰	۰/۸۶۹	۰/۰۰۷	۰/۰۷۰
	پیش‌آزمون	۳۹۴/۴۰۸	۱	۳۹۴/۴۰۸	۳۴/۸۵۳	۰/۰۰۰۱	۰/۴۱۶	۱
	گروه	۶۳۸/۹۵۸	۲	۳۱۹/۴۷۹	۲۸/۲۳۲	۰/۰۰۰۱	۰/۵۳۵	۱
	خطا	۵۵۴/۴۹۳	۴۹	۱۱/۳۱۶				

نتایج جدول ۵ نشان می‌دهد که با در نظر گرفتن نمرات پیش‌آزمون به‌عنوان متغیر هم‌پراش، رویکرد راه‌حل‌محور و مصاحبه انگیزشی در هیجانات موقعیتی و تعارضات میان‌فردی دانشجویان مشروطی منجر به تفاوت معنادار در سطح ۰/۰۵ شده است. ۲۵/۴ درصد از تفاوت ایجاد شده ناشی از اثربخشی رویکرد راه‌حل‌محور و مصاحبه انگیزشی بر هیجانات موقعیتی و ۵۳/۵ درصد از تفاوت ایجاد شده ناشی از اثربخشی رویکرد راه‌حل‌محور و مصاحبه انگیزشی بر تعارضات میان‌فردی است. جهت بررسی این‌که تفاوت ایجاد شده بین کدامیک از گروه‌های آزمایشی و کنترل بوده از آزمون تعقیبی مقایسه‌های زوجی LSD استفاده شد که نتایج آن در جدول ۶ ارائه شده است.

جدول ۶: نتایج آزمون تعقیبیLSD جهت مقایسه زوجی میانگین متغیرهای پژوهش در گروه‌های آزمایشی و کنترل

متغیر	گروه		تفاوت میانگین	خطای استاندارد	معناداری
هیجانات موقعیتی	راه‌حل‌محور	مصاحبه انگیزشی	-۱/۲۵۶*	۰/۵۴۴	۰/۰۲۵
	راه‌حل‌محور	کنترل	۰/۹۹۰	۰/۵۴۸	۰/۰۷۷
	مصاحبه انگیزشی	کنترل	۲/۲۴۶*	۰/۵۵۱	۰/۰۰۰۱
تعارضات میان‌فردی	راه‌حل‌محور	مصاحبه انگیزشی	-۶/۸۰۲*	۱/۱۵۰	۰/۰۰۰۱
	راه‌حل‌محور	کنترل	-۸/۰۵۸*	۱/۱۶۱	۰/۰۰۰۱
	مصاحبه انگیزشی	کنترل	-۱/۲۵۶	۱/۱۶۷	۰/۲۸۷

همان‌گونه که در جدول ۶ ملاحظه می‌گردد در متغیر هیجانات موقعیتی تنها بین دو گروه مصاحبه انگیزشی و کنترل و در متغیر تعارضات میان‌فردی تنها بین دو گروه راه‌حل‌محور و کنترل تفاوت معنادار در میانگین وجود دارد (P <۰/۰۵). به بیانی دیگر، رویکرد راه‌حل‌محور بر تعارضات میان‌فردی اثربخش‌تر از مصاحبه انگیزشی بوده و مصاحبه انگیزشی بر هیجانات موقعیتی اثربخش‌تر از رویکرد راه‌حل‌محور بوده است. بدین معنا که رویکرد راه‌حل‌محور منجر به نمره بالا در صراحت و مردم‌آمیزی و حمایت‌گری و مشارکت و نمره پایین در پرخاشگری شده است؛ و مصاحبه انگیزشی منجر به نمره بالا در علاقه و بهزیستی و نمره پایین در بی‌حوصلگی شده است.

بحث و نتیجه‌گیری

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-11-01]
[DOR: 20.1001.1.2383353.1399.9.12.7.2]

پژوهش حاضر با هدف مقایسه اثربخشی رویکرد راه‌حل‌محور و مصاحبه انگیزشی بر هیجانات موقعیتی و تعارضات میان‌فردی دانشجویان مشروطی انجام شد. نتایج نشان داد که رویکرد راه‌حل‌محور در مقایسه با مصاحبه انگیزشی بر تعارضات میان‌فردی دانشجویان مشروطی اثربخش‌تر بوده است، یعنی رویکرد راه‌حل‌محور منجر به نمره بالا در صراحت، مردم‌آمیزی، حمایت‌گری و مشارکت و نمره پایین در پرخاشگری شده است؛ اما مصاحبه انگیزشی بر هیچ‌یک از زیرمقیاس‌های تعارضات میان‌فردی تاثیر معناداری نداشته است. این یافته با نتایج پژوهش شاهی و اوجی‌نژاد (۱۳۹۳)، دست‌باز و همکاران (۱۳۹۳)، نویدی مقدم و همکاران (۱۳۹۸)، فیتریاه (۲۰۱۷) و بیجش (۲۰۱۵) همسوست. مصاحبه انگیزشی در مقایسه با رویکرد راه‌حل‌محور بر هیجانات موقعیتی دانشجویان مشروطی اثربخش‌تر بوده است، یعنی مصاحبه انگیزشی منجر به نمره بالا در علاقه و بهزیستی و نمره پایین در بی‌حوصلگی شده، درحالی‌که رویکرد راه‌حل‌محور بر هیچ‌یک از عامل‌های هیجانات موقعیتی تاثیر معناداری نداشته است. این یافته با نتایج پژوهش شاه‌محمدی (۱۳۹۳)، صفایی نایینی و همکاران (۱۳۹۸)، چیک اکلی و اکلی (۲۰۱۸) و استریت، ویلیامز و پیترز (۲۰۱۹) همسو و با نتایج پژوهش داکی و سویج (۲۰۱۰)، بیوچمین (۲۰۱۵) و آیهی و ایگبینوکا (۲۰۱۸) ناهمسوست.

نتایج پژوهش حاضر حاکی از اثربخشی درمان راه‌حل‌محور بر کاهش تعارضات بین‌فردی بود. اولین گام ضروری در رویکرد راه‌حل‌محور، شناسایی مسئله قابل حل است. درمانگر و مراجع جهت ایجاد تصویری از مشکلات با هم همکاری می‌کنند تا مراجع به راه‌حل پی ببرد. برای این کار درمانگر سوالاتی را مطرح می‌کند تا خوشبینی، امید به تغییر، توانمندسازی و شجاعت را به مراجع منتقل نماید. بر طبق این رویکرد درمانی، اگر رفتار و تعاملات افراد تغییر کند مشکلاتشان هم می‌تواند کاهش یابد. درمانگر با مراجع برای تعیین اهداف خاص قابل بررسی، قابل اندازه‌گیری و ملموس همکاری نموده و با ایجاد بحثی مفصل پیرامون تغییر، نمای واضحی از دید مراجع نسبت به راه‌حل به‌وجود می‌آورد. یکی از مفیدترین روش‌های تعیین هدف در این رویکرد درمانی پرسیدن سوال معجزه‌آساست. این سوال افراد را قادر می‌سازد که تصور کنند مشکلاتشان حل شده است؛ بدین ترتیب امید را به آنان القاء نموده و بحث در مورد چگونگی تبدیل این معجزه به واقعیت را تسهیل می‌نماید. پاسخ افراد به سوال معجزه‌آسا، راه‌حل‌های بالقوه‌ای را برای حل مشکلات مراجع در اختیار درمانگر قرار می‌دهد و هر پاسخی که مراجع می‌دهد مورد قبول و استفاده درمانگر قرار می‌گیرد. سپس درمانگر با استفاده خلاقانه از راهبردهای درمانی، برای ترغیب مراجع به تغییر استفاده کرده و سپس وظائف راهبردی را برای او تعیین می‌کند تا همکاری و متعاقباً موفقیت مراجع را به حداکثر برساند. در همین راستا، مراجع برای تلاش و موفقیت و نقاط قوتی که در انجام وظایف از خود نشان می‌دهد مورد تمجید قرار می‌گیرد. به‌طورکلی، هدف رویکرد راه‌حل‌محور فراهم نمودن فضایی مناسب برای تغییر و رشد دیدگاه و نوع نگاه افراد به زندگی بوده و بر این عقیده استوار است که افراد، توانایی حل موفقیت‌آمیز مشکلات خود را دارند و نقش درمانگر این است که به آنان کمک کند تا با تعیین اهداف قابل بررسی، قابل اندازه‌گیری و ملموس و عینی به راه حل مشکل خود دست یابند (سلیگمن و ریچنبرگ[1]، ۲۰۱۰).

بنابراین، رویکرد راه‌حل‌محور از طریق مراحلی که بدان اشاره شد در دانشجویان مشروطی هنگامی که در روابط بین‌فردی خود دچار مشکل می‌شدند کمک کرد تا راه‌حل‌های مناسبی را پیدا کرده و از مشکلات رفتاری و تعارضاتشان بکاهند. حال آن‌که هدف اصلی مصاحبه انگیزشی کمک به مراجع در افزایش انگیزه درونی برای تغییر رفتار است. انگیزه درونی عمدتاً از اهداف و ارزش‌های شخصی سرچشمه گرفته و فشار بیرونی برای تغییر منجر به کاهش تمایل فرد به تغییر خواهد شد (میلر، بنفیلد و تونیگان[2]، ۱۹۹۴). بدین ترتیب، مراجع برای ایجاد تغییر آزاد بوده و می‌تواند هر طور که خود صلاح می‌داند عمل کند (نوروزی، نادری، بینازاده و صفائیان، ۱۳۸۴). بنابراین، با توجه به مطالب فوق می‌توان به این نتیجه دست یافت که تعارضات میان‌فردی، ناشی از مشکلات به‌وجود آمده در روابط بین‌فردی است و نیاز به ارائه راه‌حل‌های متناسب با مشکل دارد. لذا با توجه به ویژگی‌ها و اهداف دو رویکرد درمانی، رویکرد راه‌حل‌محور در مقایسه با مصاحبه انگیزشی بر تعارضات میان‌فردی دانشجویان مشروطی اثربخش‌تر بوده است.

نتایج پژوهش حاضر حاکی از اثربخشی مصاحبه انگیزشی بر بهبود هیجانات موقعیتی بود. مصاحبه انگیزشی بر این اصل استوار است که انگیزه از درون مراجع می‌آید، یعنی این درمانگر نیست که به مراجع انگیزه می‌دهد یا در او انگیزه ایجاد می‌کند بلکه به او کمک می‌کند تا انگیزه درونی خود را شناسایی کند. درواقع، هدف درمانگر ایجاد فضایی امن به منظور بیان دلایل تغییر و سپس تقویت تمایل به تغییر در مراجع است که این خود منجر به افزایش انگیزه درونی در او می‌شود (نوروزی، نادری، بینازاده و صفائیان، ۱۳۸۴). از آن‌جایی‌که هیجانات موقعیتی آن دسته از هیجاناتی هستند که به عنوان یک ویژگی ثابت مطرح نبوده و نسبت به تغییرات حساس بوده و هنگام مواجه شدن

[1]. Seligman & Reichenberg
[2]. Miller, Benefield & Tonigan

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-11-01]
[DOR: 20.1001.1.2383353.1399.9.12.7.2]

فرد با موقعیت‌های خاص بروز می‌کنند (راندلر و همکاران، ۲۰۱۱)؛ لذا، مصاحبه انگیزشی با افزایش انگیزه درونی دانشجویان مشروطی برای تغییر یعنی همان بهبود عملکرد تحصیلی، باعث شد که با آن به‌عنوان موضوعی با اهمیت و کاربردی در زندگی خود به لحاظ هیجانی ارتباط برقرار کرده (افزایش علاقه)، سپس با علاقه برای بهبود عملکرد تحصیلی خود برنامه‌ریزی نموده (کاهش بی‌حوصلگی) و از این اقدام خود رضایت داشته و لذت ببرند (افزایش بهزیستی). با توجه به اهداف و ویژگی‌های دو روش درمانی می‌توان این‌گونه برداشت کرد که رویکرد راه‌حل‌محور بیشتر با مولفه‌های شناختی و مصاحبه انگیزشی بیشتر با مولفه‌های هیجانی تغییرپذیری فرد ارتباط دارد و به همین دلیل مصاحبه انگیزشی در مقایسه با رویکرد راه‌حل‌محور بر هیجانات موقعیتی دانشجویان مشروطی اثربخش‌تر بوده است.

تحقیق حاضر با محدودیت‌هایی همراه بود از جمله عدم امکان کنترل متغیرهایی چون وضعیت اقتصادی- اجتماعی و بومی بودن شرکت‌کنندگان. همچنین، به دلیل این‌که این دانشجویان از طریق شورای بررسی موارد خاص به مرکز مشاوره معرفی شده بودند، به خاطر داشتن هیجانات منفی، برقراری رابطه با اعضای گروه و همچنین درمانگر برای آنان دشوار بود و به دلیل تاکید شورای بررسی موارد خاص بر ارائه مستندات مربوط به مشکلات از جمله مشکلات حاد خانوادگی، اختلالات جسمی و روان‌شناختی، در جلسات رویکرد راه‌حل محور به‌سختی می‌توانستند تمرکز خود را از مشکل به سمت راه‌حل‌ها هدایت کنند.

پیشنهاد می‌شود که در پژوهش‌های آتی، اثربخشی رویکرد راه‌حل‌محور و مصاحبه انگیزشی بر سایر مشکلات هیجانی، شناختی، عاطفی و اجتماعی که منجر به افت تحصیلی و متعاقب آن مشروطی می‌شوند نیز مورد مطالعه قرار گیرند؛ جهت بررسی پایداری اثرات مداخلات درمانی، آزمون‌ها و جلسات پیگیری با فواصل مختلف اجرا شوند؛ از آن‌جایی که یکی از عوامل مهم تاثیرگذار بر افت تحصیلی و مشروطی دانشجویان نظام باورهای ناکارآمد آنان است، در رابطه با اثربخشی رویکردهای شناختی بر عملکرد تحصیلی و مشروطی نیز تحقیقاتی صورت گیرد؛ همچنین رویکردهای مداخله‌ای پژوهش حاضر و رویکردهای دیگر متناسب با مشکل در دانشجویان دو ترم مشروطی، یک ترم مشروطی و سایر موارد افت تحصیلی از جمله حذف درس، افت معدل و غیره نیز تحت مطالعه قرار گیرند.

منابع

حیدری عبدی، ا. (۱۳۹۵). رابطه ابعاد سازگاری و کیفیت روابط بین فردی و مقایسه آن در دانشجویان موفق و ناموفق. *مجله اصول بهداشت روانی*، ۱۸، ۵۷۷-۵۸۱.

دست‌باز، ا.، یونسی، س.ج.، مرادی، ا. و ابراهیمی، م. (۱۳۹۳). اثربخشی مشاوره گروهی راه حل محور بر سازگاری و خودکارآمدی دانش‌آموزان پسر سال اول دبیرستان شهرستان شهریار. *دانش و پژوهش در روان‌شناسی کاربردی*، ۱۵ (۱)، ۹۸-۹۰.

شاهی، ز. و اوجی نژاد، ا.ر. (۱۳۹۳). اثربخشی آموزش به شیوه رویکرد راه‌حل‌محور بر افزایش میزان سازگاری اجتماعی و حل بحران هویت نوجوانان دختر. *فصلنامه علمی پژوهشی زن و جامعه*، ۵ (۱)، ۴۰-۲۱.

شاه محمدی، م. (۱۳۹۳). *بررسی تأثیر مداخله گروهی مصاحبه انگیزشی بر اهمال‌کاری دانش‌آموزان دختر متوسطه شهر اصفهان*. پایان‌نامه کارشناسی ارشد روان‌شناسی، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه اصفهان.

صفایی‌نایینی، ک.، نریمانی، م.، کاظمی، ر. و موسی‌زاده، ت. (۱۳۹۸). اثربخشی مصاحبه انگیزشی گروهی و آموزش تنظیم هیجان بر کاهش رفتار قلدری و فرسودگی تحصیلی نوجوانان کاربر شبکه‌های اجتماعی مجازی. *فصلنامه روان‌شناسی تربیتی*، ۱۵(۵۱)، ۱۲۶-۹۵.

فتح، ن.، آزاد فلاح، پ.، رسول زاده طباطبایی، س.ک. و رحیمی، چ. (۱۳۹۲). روایی و اعتبار پرسشنامه مشکلات بین‌فردی (IIP-32). *روان‌شناسی بالینی*، ۵ (۳)، ۶۹-۸۰.

قرمزی، خ.م.، قلتاش، ع. و اوجی‌نژاد، ا.ر. (۱۳۹۳). رابطه هوش اخلاقی و مهارت‌های اجتماعی با عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان دبیرستان‌های عشایری شیراز. *فصلنامه روان‌شناسی تربیتی*، ۵ (۳)، ۸۷-۷۰.

محمدی فر، م.ع.، نجفی، م.، واعظ فر، س.س.، رحیمی، م. و عشایری، ح. (۱۳۹۴). خصوصیات روان‌سنجی فرم کوتاه مقیاس هیجانات موقعیتی در آموزش علوم. *مجموعه مقالات اولین همایش ملی سواد آموزی و ارتقای سلامت*، ۲۴۷-۲۴۲.

مروتی اردکانی، ع. و افلاکی فرد، ح. (۱۳۹۵). تاثیر مشاوره راه‌حل‌محور بر پیشرفت تحصیلی و تاب‌آوری دانش‌آموزان. *فصلنامه مطالعات روان‌شناسی و علوم تربیتی*، ۲ (۷)، ۱۳۴-۱۲۳.

نوروزی، م.ر.، نادری، ش.، بینا زاده، م. و صفائیان، س. (۱۳۸۴). *راهنمای جامع درمان اعتیاد*. تهران: پیشگامان توسعه.

نویدی مقدم، م.، صفاری نیا، م.، علی پور، ا. و صحرائیان، م.ع. (۱۳۹۸). مقایسه اثربخشی شناخت‌درمانی مبتنی بر ذهن‌آگاهی و درمان راه‌حل‌مدار به شیوه گروهی بر ادراک حمایت اجتماعی و روابط بین فردی در بیماران مبتلا به مولتیپل اسکلروزیس. *سلامت اجتماعی*، ۶ (۳)، ۳۴۲-۳۵۶.

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-11-01]
[DOR: 20.1001.1.2383353.1399.9.12.7.2]

Aihie, O.N., & Igbineweka, M.N. (2018). Efficacy of Solution Focused Brief Therapy, Systematic Desensitization and Rational Emotion Behavioural Therapy in Reduction the Test Anxiety Status of Undergraduates in a Nigerian University. *Journal of Educational and Social Research*, 8(1), 19-26.

Baijesh, A.R.(2015). Solution Focused Brief Therapy for social anxiety disorder: A pilot Study. *International Journal of Psychology and Education*, 2(7), 8-12.

Barriga, A. Q., Doran, J. W., Newell, S. B., Morrison, E. M., Barbetti, V., & Robbins, B. D. (2002). Relationships between problem behaviors and academic achievement in adolescents: The unique role of attention problems. *Journal of Emotional and Behavioral Disorders*, 10, 233-240.

Barkham, M., Hardy, G.E., & Startup, M. (1996). The IIP-32: A short version of the Inventory of Interpersonal Problems. *British Journal of Clinical Psychology*, 35(1), 21-35.

Beauchmin, J.O. (2015). *Examining the Effectiveness of a Short-Term Solution-Focused Wellness Group Intervention on Perceived Stress and Wellness among College Students*. Presented in partial fulfillment of the requirements for degree of Doctor of Philosophy in the Graduate School of The Ohio State University.

Bell, K.M., & Higgins, L. (2015). The impact of childhood emotional abuse and experiential avoidance on maladaptive problem solving and intimate partner violence. *Behavioral Sciences*, 5(2), 154-175.

Chike-Okoli, A., & Okoli, T. (2018). Investigating the Effectiveness of Motivational Interviewing on the Academic Performance of Senior Secondary Students in Private Schools in Niger State, Nigeria. *International Journal of Innovative Research & Development*, 7(6), 107-114.

Daki, J., & Savage, R. (2010). Solution – focused brief therapy: impacts on academic and emotional difficulties. Journal of Educational Research, 103(5), 309-326.

De Shazer, S. (1985). *Keys to solution in brief therapy.* New York: Norton.

Fields, A. (2006). *Reasolving patient ambivalence: a five session motivational interviewing intervention.* Portland: Oregon.

Fitriyah, F., K. (2017). Reducing Aggressive Behavior Using Solution-Focused Brief Counseling (SFBC). *Journal Bimbingan Konseling Indonesia*, 2(2), 34-39.

Gotz, T., Zirngibl, A., Pekrun, R., & Hall, N. (2003). *Emotions, learning and achievement from an educational – psychological perspective* .In P. Mayring & C.v.Rhoneck (Eds.). Learning emotions. The influence of affective factors on classroom learning. Lon- don: Porter Lang.

Horowitz, L.M., Rosenberg, S.E., Baer, B.A., Ureno, G., & Villasenor, V.S. (1988). Inventory of interpersonal problems: psychometric properties and clinical applications. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 56(6), 885-892.

Izard, C., Stark, K., Trentacosta, C., & Schultz, D. (2008). Beyond Emotion Regulation: Emotion Utilization and Adaptive Functioning.*Child Development perspectives*, 2(3), 156–163.

Krapp, A. (2005). Basic Needs and the Development of Interest and Intrinsic Motivational Orientations. *European Association for Research on Learning and Instruction*, 15(5), 381-395.

Lipchik, E. (2002). *Beyond Technique in solution – focused therapy*. New York: Gilford press.

Miller, W.R., Benefield, R.G., & Tonigan, J.S. (1994). Enhancing motivation for change in problem drinking: A controlled comparison of two therapist styles. *Journal of consuleing and Clinical Psychology*, 61, 455-461.

Miller, W.R., & Rollnick, S. (2013). *Applications of motivational interviewing.Motivational interviewing: Helping people change.* (3rth edition), Guilford Press.

Mudd, J. (2000). *Solution focused therapy and communication skills training: An integrated approach couple therapy.* Thesis submitted to the faculty of the Virginia Polytechnic institute and state university in partial fullment of the requirements of the degree of Master of Scienc.

Nelson, T.S., & Thomas, F.N. (2007*). Handbook of solution – focused brief therapy: Clinical applications*. Binghampton. New York: Haworth Press.

Rahman, M. & Nahar, L. (2013). Aggression in Boys and Girls as Related to Their Academic Achievement and Residential Background. *Psychology*, 4, 459-462.

Randler, C., Hummel, E., Glaser-Zikuda, M., Vollmeyer, C., Bogner, FX. , & Mayring, P. (2011). Reliability and validation of a short scale to measure situational emotions in science education. *International Journal of Environmental & Science Education*, 6, 359-370.

Roy, R. (2017). Efficacy of Motivational Interviewing On Improving Resilience among Students with Below Average Academic Performance: A Case Study. *International Journal of Indian Psychology*, 4(2), 92.

Schonfelder, M., & Bogner, F. (2018). How to sustainably increase students' willingness to protect pollinators. *Environmental Education Research*, 24 (3), 461-473.

Seligman, L., & Reichenberg, L.W. (2010). *Theories of counseling and psychotherapy: Systems, strategies, and skills (3rd Ed.).* Upper Saddle River, NJ: Pearson Education.

Simanowitz, V., Pearce, P. (2003). *Personality and development*. UK: Mac Grow-Hill.

Strait, G.G., Williams, Ch., & Peters, Ch. (2019). Classroom-Based Motivational Interviewing for Improving College Students' Academic Performance: A Randomized Trial. *Teaching of Psychology*, 46(2), 164-167.

Tagharrobi, Z., Fakharian, E., Mirhoseini, F., Rasoulinejad, S., Akbari, H., & Ameli, H. (2013). Probation, Course Retaking and graduation delay in Health Faculty Alumni of Kashan University of Medical Sciences and Related Factors. *Journal of Medical Education and Development*, 6 (2), 17-29.

Walther, J., & Peller, J.E. (1990). *Becoming solution – focused in brief therapy.* New York: Bruner / Mazal.

Yalom, I.D. (1975). *The Theory and Practice of Group Psychotherapy (second Ed).* New York: Basic Books.

[Downloaded from frooyesh.ir on 2026-11-01]
[DOR: 20.1001.1.2383353.1399.9.12.7.2]